

Evli Bireylerin Bağlanma Stilleri ve Psikolojik İhtiyaçları ile Affetme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi¹

The examination of associations among attachment styles, psychological needs and forgiveness levels of married individuals.

Hilal Can Ceyhan^{ORCID}, Hatice İrem Özteke Kozan^{ORCID}

Öz. Bu araştırmada, evli bireylerin bağlanma stilleri ve psikolojik ihtiyaçları ile affetme düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma grubunu 396 evli birey oluşturmuştur. Veriler Kişisel Bilgi Formu, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri, Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Değerlendirme Ölçeği ve Heartland Affetme Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde, değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı, bağlanma ve psikolojik ihtiyaçların evli bireylerde affetme düzeyleri üzerindeki yordayıcı etkisini belirlemek amacıyla da hiyerarşik regresyon analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Korelasyon analizi sonuçlarına göre, evli bireylerde affetme ile bağlanma ve psikolojik ihtiyaçlar arasında anlamlı düzeyde ilişkiler ortaya çıkmıştır. Hiyerarşik regresyon analizinde ise demografik değişkenlerin kendini affetme alt boyutunda modele herhangi bir katkısı bulunmadığı, başkalarını ve durumu affetme alt boyutunda yaş ve evlilik süresinin modele anlamlı bir katkısı olduğu bulunmuştur. Psikolojik ihtiyaçlar ve bağlanma ise affetmenin tüm alt boyutlarının önemli yordayıcıları olarak bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar dahilinde tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler. Bağlanma, psikolojik ihtiyaçlar, affetme, evli bireyler, hiyerarşik regresyon

In this study, the relationship between the attachment styles and psychological needs of the married individuals and their level of forgiveness was examined. The study group was made up of 396 married individuals. Data were collected using the Personal Information Form, Relationships Experience Questionnaire, New Psychological Needs Assessment Scale and Heartland Forgiveness Scale. To reveal the associations among variables, Pearson correlation moments coefficient was used. Also to determine the predictive roles of attachment and psychological needs on their level of forgiveness in married individuals, hierarchical regression analysis was used. According to the results of correlation analysis, significant relationships between forgiveness and attachment and psychological needs emerged in married individuals. In the hierarchical regression analysis, while the gender, age, and marital length that were considered as demographic variables do not contribute to the model in the self-forgiveness sub-dimension, the age and the duration of marriage had a significant power to the model. Psychological needs and attachment were found to be important predictors of all sub-dimensions of forgiveness. Eventually, discussion and recommendations were given according to the findings of study.

Key words: Attachment, psychological needs, forgiveness, married individuals, hierarchical regression

Hilal Can Ceyhan

Hamidiye İmam Hatip Ortaokulu (MEB), Konya,
Türkiye
e-mail: hilalcanceyhan@gmail.com

Hatice İrem Özteke Kozan

Necmettin Erbakan Üniversitesi Konya, Türkiye
e-mail: irimozt_1907@hotmail.com

Geliş/Received:30.12.2020/December,30,2020
Düzeltilme/Revision:08.06.2021/June,8,2021
Kabul/Accepted:22.06.2021/June,22,2021

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği
Turkish Psychological Counseling and Guidance Association

¹ Bu çalışma 2019 yılında Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü/ Eğitim Bilimleri Ana bilim dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı'nda tamamlanan yüksek lisans tezinin bir bölümünü oluşturmaktadır.

İnsan davranışlarını anlamak için davranışların gerisindeki nedenler incelendiğinde, her davranışın gerisinde giderilmeye çalışılan bir yoksunluk ve bu yoksunluğun oluşturduğu bir gerilim vardır (Ercoskun ve Nalçacı, 2005). İnsan doğasında olan bu yoksunluğun hissedilmesi sonucunda oluşan, kişiden kişiye farklılık gösteren, doyurulduğunda haz veren doyurulmadığında ise acıya, üzüntüye sebep olan biyolojik, fiziksel ve psikolojik olabilen örüntüler ihtiyaç olarak adlandırılmaktadır (Budak, 2003). Hissedilen yoksunlukla beraber insanlar bir şeyi elde etmek istediklerinde istedikleri şeyi elde etmek amacıyla insanları harekete geçiren güç şüphesiz o bireyin ihtiyaçlarıdır (Dizen, Berenbaum ve Kerns, 2005). Bireyler açlık, susuzluk gibi ilk olarak fizyolojik ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra daha üst düzey olan sevme ve ait olma, saygı, ilişkili olma, başarı gibi psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak isterler (Glasser, 1999).

Heckert ve diğerleri (2000); ilişki, başarı, özerklik ve başatlık ihtiyaçlarını sosyal ihtiyaçlar olarak nitelendirmişlerdir. İlişki ihtiyacı; kişilerarası ilişkilerin sağlıklı bir şekilde devam edebilmesi için gereklidir ve bireyin çevresi ile iletişim kurma ihtiyacı bununla birlikte bireyin başkaları ile sosyal olarak etkileşimde bulunma ve başkaları tarafından kabul edilme isteği ilişki ihtiyacı olarak adlandırılmıştır (Adams, 1995; Heckert vd., 2000). Başarı ihtiyacı, bireyin önceki performansına göre daha fazla performans ile kendini daha ileriye taşımak amacıyla üstün olma ve girişimde bulunma arzudur (Heckert vd.,2000). Diğer bir psikolojik ihtiyaç ise başkalarının isteğinden ziyade kendi istediği için bir şeyler yapmayı arzu etme anlamına gelen özerklik ihtiyacıdır. Son olarak, bazen güçlü olma ve diğer insanlar üzerinde etkin olma arzusu olarak tanımlanan ihtiyaç ise başatlık ihtiyacıdır (Heckert vd., 2000).

Bireyler hem fizyolojik hem de psikolojik ihtiyaçların doyumunu sağlamaya çalışır ki eğer doyum sağlanırsa bireyin sağlığı ve iyi oluşu desteklenirken doyum sağlanmazsa patolojiye ve hastalığa neden olabilmektedir (Deci ve Ryan, 2000). Bireyler dünyaya geldiklerinde bakıma muhtaç olurlar ve bebeğin birincil bakıcısı bebeğin açlık susuzluk gibi fizyolojik ihtiyaçlarının yanı sıra sevgi-ait olma gibi psikolojik ihtiyaçlarını da karşıladığında bebek ve bakıcısı arasında güvenli bağlanma gerçekleşir ve bağlanmanın gerçekleşmesiyle birlikte bebeğin temel psikolojik ihtiyaçları da doyuma ulaşmış olur. Bu nedenle insanların hem fizyolojik hem de psikolojik ihtiyaçlarda doyumun sağlanmasında bağlanmanın önemli bir yeri olduğu düşünülmektedir (Kobak ve Sceery, 1988).

İlk olarak bebeğin birincil bakıcısı ile yani genellikle anne ile çocuk arasındaki duygusal bağı inceleyen Bowlby (1980), bu bağı bağlanma olarak adlandırmış ve bireylerin kendileri için önemli olan kişilere yönelik geliştirdikleri duygusal bağları bağlanma olarak tanımlamıştır. İlk zamanlarda bağlanma konusunda yapılan araştırmalar daha çok yaşamın ilk zamanlarında bakımını üstlenen kişi ile çocuk arasında kurulan ilişki üzerine dikkat çekilse de (Ainsworth vd., 1978; Bowlby, 1969), Bowlby (1979) bağlanma davranışının beşikten mezara kadar devam ettiğini belirtmiş ve yetişkin ve ergen bağlanması üzerine yapılan çalışmalar bağlanma ve onun etkilerinin yaşam boyu olduğunu göstermiştir (Thompson, 2008; Waters vd., 2000). Bowlby (1980); bağlanma davranışının sağlıklı gelişiminin duygusal bağlanmanın gelişimine etki ettiğini ve bu bağın başlangıçta çocukla aile arasında iken daha sonra yetişkinler arasında devam ettiğini belirtmiştir. Bağlanma ile ilgili çalışmalar yapan Hazan ve Shaver (1987) yetişkin bireylere genişleterek yetişkin bağlanma stiline ilişkin çalışmalar yapmıştır. Ayrıca yetişkin bağlanma stilleri ile ilgili olan bir diğer model ise Bartholomew ve Horowitz (1991) tarafından geliştirilen dörtlü bağlanma modelidir.

Hazan ve Shaver (1987), romantik aşkı bir bağlanma süreci olarak tanımlamışlar ve bağlanma davranışının sınıflandırılmasına ilişkin olarak güvenli, kaygılı/kararsız ve kaçınan bağlanma olmak üzere üçlü bir yapı ortaya koymuşlardır. Bartholomew ve Horowitz (1991) ise kişinin kendine ve başkalarına yönelik olumlu ve olumsuz benlik algısına dayandırarak bağlanma stillerini korkulu, kayıtsız, saplantılı ve güvenli bağlanma olmak üzere dört sınıflı bir bağlanma sistemi oluşturmuştur.

Bağlanmanın yaşam boyu devam ettiği düşünüldüğünde bebeklik döneminde güvenli bağlanan bireylerin, çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde de diğerleriyle ilişki kurmaya gönüllü olması, kurduğu bu ilişkilerden yeterince doyum elde etmesi beklenebilir. Özellikle bireyin sevgi ve ait olma ihtiyacının sağlıklı bir şekilde giderilmesinin, bebeklik dönemindeki güvenli bağlanması ile mümkün olabileceği düşünülmektedir. Yine bireyin yetişkinlik döneminde yakın ilişkiler kurmasının en önemli nedenlerinden birisi sevgi ve ait olma ihtiyacını sağlıklı bir şekilde karşılamaya çalışmak olduğu düşünülmektedir (Eşici, 2014).

Sosyal bir varlık olan insan diğer insanlarla ilişki kurmak isterler ve yakın ilişkiler sosyal ilişkilerimizin en önemli kısmını oluşturmaktadır. Bireylerin kurdukları yakın ilişkiler hem bireylerin ihtiyaçlarının doyurulmasında hem de yaşanabilecek muhtemel problemlere uyum sağlamasına katkı sağlamaktadır

(Hamarta, 2004). Yakın ilişkiler denildiğinde arkadaşlık, aşk, evlilik gibi diğer insanlarla kurulan ilişkiler akla gelmektedir ve yetişkinlik döneminde en çok önem verilen yakın ilişki türlerinden biri de evliliğdir (Kantarıcı 2009).

Karşı cinsten iki insanın beraber bir hayat kurmak, ortak kararlar almak, hayatlarını paylaşmak ve belirli ihtiyaçlarını karşılamak için yaptıkları sözleşme evlilik olarak tanımlanmaktadır (Özgüven, 2000). İnsan hayatının doyum kaynaklarından biri olan evlilik bireylerin iyi hissetmelerini sağlarken, tam tersi etki yaparak psikolojik yıkımlarına sebep olup mutsuzluklarının kaynağı da olabilir (Ovalı, 2010). Arkadaşlık, sevgi, bağlılık, beraberlik, güven, cinsellik ve çocuk sahibi olma gibi birçok ihtiyacı tatmin etme beklentisi içinde kurulan evlilik ilişkisinin bazılarında çok zaman geçmeden sorunlar ortaya çıkabilmektedir (Keçe, 2010).

İkili ilişkilerde anlaşmazlıklar kaçınılmaz olduğunda çatışmalar yaşanmakta ve ortaya çıkan olumsuz duygu ve davranışlarla baş etmede affetmenin önemli bir yeri olduğu düşünülmektedir (Gordon ve Baucom, 2003). Yakın ilişkilerdeki önemi nedeniyle affetme son yıllarda romantik ilişkilerde ve evlilik ilişkilerinde sıkça araştırılmaya başlanmıştır (Taysi, 2010).

Zarara uğrayan kişinin güvenin tekrar yeniden oluşması için zarar verene telafi imkânı sunması olarak tanımlanan affetme olgusunu Worthington ve Diblasio (1990), ikili ilişkilerde özellikle yolunda gitmeyen evliliklerde kullanılabileceğini belirtmişlerdir. Baskin ve Enright (2004) tarafından ise affetme, haksız bir muameleden kaynaklanan yoğun duygusal acı çeken bireylere yardımcı olabilmek olarak tanımlanmıştır ve hayatın pek çok sosyal alanında önemli ve etkili olduğu kadar bireyin iyilik haline de olumlu yönde katkı sağladığı görülmektedir.

Yakın ilişkiden zarar gören kişinin yaşadığı olumsuz etkiden kurtulmasına izin vermek olan affetme; ilişkinin devamlılığını sağlayan, olumsuz duyguları ortadan kaldıran bir tepkidir ve bununla birlikte affetmenin başarılı kişiler arası ilişkilerde kilit bir rolü olduğu düşünülmektedir (Fincham, 2000; McCullough, Worthington ve Rachal, 1997; McCullough, Rachal, Sandage, Worthington, Brown ve Hight, 1998). Ayrıca affetmenin uzun süreli etkisi olarak evli bireylerde eşlerin affetmeye istekli olması, evliliklerindeki ilişki doyumunu ve evliliklerinin uzun ömürlü olmasını sağlayan faktörlerden biri olduğu görülmüştür (Fenell, 1993). Taysi (2007)' ye göre ise evlilikte çatışma olduğunda affetme bireylerdeki öfke ve intikam çemberini kırmakla beraber güven ve ilişki için umut verici özelliktedir.

Affetme olgusu kişinin kendine, başkalarına ve duruma yönelik olarak duygu, düşünce ve davranışlardan oluşan çok boyutlu bir yapıdır. Yani affedebilen bireylerin kendisine, başkalarına ve durumlara karşı bakış açılarında duygularında, düşüncelerinde davranışlarında olumlu yönde değişiklikler meydana gelmektedir. Bu çok boyutlu yapıdan ilk olarak yapılan yanlışlardan sonra kişinin kendini sevmesi ve saygı duyabilmesi kendini affetme, kendine zarar veren kişiye yönelik olumsuz duygulardan vazgeçebilmesi diğerlerini yani başkalarını affetme (Hall ve Fincham, 2005), son olarak ise yaşanan durumların bireyin kontrolünde olup olmamasına bağlı olarak olumsuz duygulardan vazgeçilebilmesi de duruma yönelik affetme olarak tanımlanmaktadır (Thompson vd., 2005). Kısacası affetme, bireyin kendi kendisine veya diğerlerinin kişiye yönelik yaptığı olumsuz davranışlardan sonra kişinin kendisine, diğerlerine ve duruma yönelik olumsuz duygulardan arınarak nötr duygulara sahip olması olarak tanımlanabilir (Arıcioglu ve Eraslan Çapan, 2014).

Sonuç olarak her bireyin yaşama tutunduğu ilk andan itibaren yani anne karnından başlayarak ölümüne kadar belirli ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçları karşılanırsa doyum sağlayarak yaşamlarına devam ederken ihtiyaçlarının karşılanmadığı durumlarda ise doyum sağlayamaz ve bir hastalıkla veya bir patoloji ile karşı karşıya gelir (Deci ve Ryan, 2000). Ayseli (2019); yaptığı araştırma sonucunda temel psikolojik ihtiyaçları karşılanan bireyin kendini bağışlama eğilimini arttırdığını bulmuştur. Aynı zamanda bebeklik döneminde bireyin birincil bakıcısı tarafından ihtiyaçlarının karşılanmasının o bireyin bağlanma stillerini üzerinde rolü olduğu ve buna bağlı olarak bebeklik dönemindeki bağlanmanın yetişkinlik döneminde de devam ederek yakın ilişkilerden biri olan evliliği etkilediği bilinmektedir (Bowlby, 1979; Kobak ve Sceery, 1988). Araştırmalar sonucunda temel psikolojik ihtiyaçların karşılanmasının romantik ilişkilerde doyum yordadığı ve özerklik psikolojik ihtiyacı ile ilişki doyum arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir (Güleç, 2020; Arslan, 2020). Ayrıca ebeveynlerine güvenli bağlanan bireylerin daha sağlıklı ilişkiler kurdukları, benlik algılarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Sümer ve Güngör, 1999). Bununla beraber yapılan araştırmalar affetmenin; aile, arkadaş ve romantik ilişkiler gibi yakın ilişkilerin kalitesini ve doyumunu artırdığını göstermektedir (Berry ve Worthington, 2001; Fincham ve Beach, 2002; McCullough, Fincham ve Tsang, 2003).

Bebeklik döneminde güvenli bağlanan bir bireyin ilerleyen zamanlarda evlilik sürecinde partnerine güvenli bağlandığı, böylelikle de evliliğinde yaşadığı

problemleri daha kolay atlatabileceği söylenebilir. Ayrıca evlilik ilişkisinin bireylerin hem fizyolojik ihtiyaçların karşılanmasında hem de ilişkili olma, sevgi-ait olma gibi psikolojik ihtiyaçlarının doyurulmasındaki etkisi büyük öneme sahiptir. Ancak evlilikte zaman zaman problemler yaşanabilir ve bireylerin sahip olduğu bağlanma stillerine göre evlilikte yaşadığı sorunlar da farklılaşabilmektedir (Alpay, 2009; Keçe, 2010). Bununla birlikte bütün evliliklerin mutlu gitmediği zaman zaman incinmelerin, kırılmaların olduğu ve evliliğin devamı için de affetmenin önemli bir yeri olduğu düşünülmektedir (Fenell, 1993). Toplumun temel yapı taşlarından birisinin de aile kurumu olması nedeniyle bu kurumun devamının sağlanması için evlilik ilişkisinde affetmenin önemli olduğu bu nedenle de evli bireylerde affetmeyi etkileyen faktörlerin evliliğin devamı için önemli olması beklenmektedir. Buna bağlı olarak bireylerin bağlanma stilleri ve psikolojik ihtiyaçlarının affetme düzeylerini yordamada önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmanın sonucunda elde edilen bulgularla birlikte evli bireylerde affetme düzeylerini etkileyen değişkenler tespit edildiğinde, özellikle aile danışmanlığı alanında çalışan psikolojik danışmanlara bilgi sağlaması açısından araştırmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Alanyazın tarandığında son yıllarda pozitif psikolojinin ilgi görmesi ile birlikte affetme ile ilgili yapılan araştırmalar artmasına rağmen özellikle evli bireylerde affetme, psikolojik ihtiyaçlar ve bağlanma stilleri ile ilgili üç değişkenin bir arada incelendiği bir çalışmaya rastlanmaması sonucunda bu çalışmanın bu alanda katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırmada da evli bireylerin bağlanma stilleri ve psikolojik ihtiyaçlarının yakın ilişkilerde affediciliği yordayıp yordamadığını ortaya koymak amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Yapılan bu çalışma genel tarama modelinin bir alt çeşidi olan ilişkisel tarama modelidir. Genel tarama modelleri çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren ile ilgili genel bir kanıya ulaşmak için evrenin tümü veya ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem ile yapılan tarama düzenlemeleridir. İlişkisel tarama modelleri ise iki ve daha fazla sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemek amacıyla kullanılan araştırma modelleridir (Karasar, 2008).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu halen evli olan bireyler oluşturmaktadır. Çalışma grubu 248 kadın 148 erkek olmak üzere toplam 396 evli bireyden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 35.09 (ss:7.28) olup evlilik süre ortalaması 10.07(ss: 7.66) yıldır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu. Araştırmaya katılan bireylerin demografik özelliklerini belirlemek için araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formunda, katılımcıların; yaş, cinsiyet, eğitim durumu, aylık geliri, mesleği, evli olma süreleri ve evlenme şekilleri ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Yeni Psikolojik İhtiyaçları Değerlendirme Ölçeği. Heckert vd. (2000) tarafından; başarı, ilişki, özerklik ve başatlıkla ilgili bireylerin psikolojik ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla geliştirilen Yeni Psikolojik İhtiyaç Değerlendirme Ölçeği" (YPİDÖ), Kesici (2008) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek başarı, ilişki, özerklik ve başatlık olmak üzere dört alt boyuttan ve alt boyutların her biri de 5'er maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarının puanlanmasında her bir madde bir ile beş arasında değişmektedir. Ölçekteki her bir madde, 1= hiç katılmıyorum, 2=katılmıyorum, 3=kararsızım, 4=katılıyorum, 5=tamamen katılıyorum şeklinde 5'li Likert tipi olarak derecelendirilmiştir. YPİDÖ'nün özgün formu ile Türkçe formu arasındaki eşdeğerliğin saptanması amacıyla ölçeğin önce İngilizce daha sonra da Türkçe formu, iki hafta arayla Selçuk Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim gören 60 kişilik öğrenci grubuna uygulanmıştır. Uygulama verilerinin her bir madde için Pearson Korelasyon katsayısı incelenmiş ve sonuç olarak YPİDÖ'nün İngilizce formu ile Türkçe formlarından elde edilen puanlar arasında pozitif ve anlamlı bir korelasyon ($r = .84, p < .01$) olduğu görülerek ölçekler eşdeğer kabul edilmiştir.

Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Değerlendirme Ölçeğindeki 8, 14 ve 18. Maddeler dışındaki diğer ölçek maddeleri düz cümle yapısındadır. Bireylerin ölçekteki her boyutla ilgili puanları toplanarak, o psikolojik ihtiyaçla ilgili toplam puanlar elde edilmektedir (Kesici, 2008). Bu araştırma için ölçeğin iç tutarlık katsayısı hesaplandığında ölçeğin tümü için Cronbach alpha iç tutarlık katsayısı .75 olarak hesaplanmıştır. Bu bilgiler ölçeğin bu araştırma için güvenilir olduğunu göstermektedir.

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE). Brennan, Clark ve Shaver (1998) tarafından geliştirilen Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ülkemizde farklı çalışmalarda (Güngör, 2000; Sümer ve Güngör, 1999) kullanılsa da geniş çapta değerlendirilmesi Sümer (2006) tarafından yapılmıştır. Ölçek, yakın ilişkilerde yaşanan kaygı ve kaçınmayı yani bağlanmadaki temel iki boyutu ölçmektedir. Her boyut 18 madde olmak üzere toplamda 36 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki her bir madde 1='Beni hiç tanımlamıyor' dan 7='Tamamıyla beni tanımlıyor'a doğru derecelendirilebilen 7'li likert tipi bir ölçektir. Türk çalışma grubunda yapılan faktör analizi sonuçları incelendiğinde ölçeğin iki faktörlü bir yapıda olduğu görülmüştür. Kaçınma boyutundaki ilk faktör toplam varyansın %22'si, kaygı boyutundaki ikinci faktör ise toplam varyansın %16'sı olmak üzere iki faktörlü çözüm sonucunda toplam varyansın %38'i açıklanmıştır. Ölçeğin güvenirlik katsayıları hesaplandığında ise kaygı boyutu .86, kaçınma boyutu .90 olarak bulunmuştur (Sümer, 2006). Ölçeğin bu araştırma için iç tutarlık katsayıları hesaplandığında ölçeğin tümü için Cronbach alpha iç tutarlık katsayısı .87 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç da ölçeğin bu çalışma için güvenilir olduğunu göstermektedir.

Heartland Affetme Ölçeği. Thompson ve ark. (2005) tarafından kendini, başkalarını ve durumu affetme olmak üzere üç alt boyuttan ve 18 maddeden oluşan Heartland Affetme Ölçeği geliştirilmiştir. Ölçek 7'li Likert tipi olarak derecelendirilmiştir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirliği hesaplandığında, test tekrar test katsayısı kendini affetme alt boyutu için, .83, başkasını affetme alt boyutu .72 ve durumu affetme alt boyutu, .73 olmak üzere toplam affetme puanı .77 olarak bulunmuştur. Cronbach alfa katsayıları ise kendini affetme, başkasını affetme ve durumu affetme alt boyutları için sırasıyla .75,.78,.79 ve toplam puan için ise .86 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin ölçüt bağlantılı geçerliği hesaplandığında ise kullanılan ölçeklerle arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Heartland Affetme Ölçeği'ni Bugay ve Demir (2010), Türkiye için çeviri ve uyarlama çalışmasını yapmıştır. Ölçeğin orijinali psikolojik danışma ve rehberlik alanında en az doktora derecesine sahip 5 uzman tarafından Türkçeye çevrilmiş ve bu çeviriler bir araya getirilerek her madde için en uygun çeviri psikolojik danışma ve rehberlik alanında akademisyen olarak görev yapan 3 öğretim üyesi tarafından seçilmiştir. Seçilen maddelerin dil uygunluğu açısından değerlendirilmesi ise yabancı diller bölümü mezunu 2 kişiden görüş alınmış ve çevirinin son haline ulaşılmıştır. Daha sonra ölçek maddelerinin anlaşılabilirliğini ve açıklığını tespit etmek için 20 öğrenciye uygulanmış ve yapılan dönütlere göre gerekli görülen

değişiklikler uygulanarak ölçeğin son şekli verilmiştir. Heartland Affetme Ölçeğinin uyarlanan Türkçe formunun güvenilirliği için Cronbach alfa katsayısı, yapı geçerliği ise Doğrulayıcı Faktör Analizi ile hesaplanmıştır. Ölçeğin alt boyutlar için Cronbach alfa değerleri kendini, başkalarını ve durumu affetme için sırasıyla .64, .79, .76 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin toplam puanı için ise Cronbach alfa katsayısı .81 olarak bulunmuştur (Bugay ve Demir, 2010). Bu araştırma için ölçeğin iç tutarlık katsayısı hesaplandığında ölçeğin tümü için Cronbach alpha iç tutarlık katsayısı .81 olarak hesaplanmıştır. Bu da ölçeğin bu araştırma için güvenilir olduğunu göstermektedir.

İşlem

Evlü olan ve gönüllü olarak araştırmaya katılmak isteyen bireylere “Kişisel Bilgi Formu”, “Yeni Psikolojik İhtiyaçları Değerlendirme Ölçeği”, “Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri” ve “Heartland Affetme Ölçeği” hem yüz yüze hem de online olarak internet ortamında uygulanmıştır. Araştırma verileri 2018-2019 yılları arasında toplanmıştır. Yüz yüze toplanan veriler Konya ilinde toplanmışken, online toplanan veriler Türkiye'nin farklı şehirlerinden toplanmıştır. Araştırmaya başlamadan önce katılımcılara araştırma ile ilgili bilgi verilmiş olup, katılımcılardan araştırmaya katılmak için onam formu alınmıştır. Gönüllü katılım sağlanmış olup araştırmanın herhangi bir bölümünde ayrılmak isteyen bireylerin bu konuda istedikleri zaman ayrılacakları hakkında kendilerine bilgi verilmiştir. Başlangıçta 400 katılımcıdan veri toplanmıştır. Ancak verilerin analiz kısmında 4 değer gerekli “Mahanolobis” değerinden yüksek olduğu için veri setinden çıkartılmıştır. Verilerin analizine 396 bireyle devam edilmiştir.

Verilerin Analizi

Bunun sonucunda halen evliliği devam eden toplam 396 evli bireyin puanları analize dahil edilmiştir.

Yapılan çalışmada, veri toplama araçlarından elde edilen veriler SPSS 16.00 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Evli bireylerin affetme düzeylerinin yordayıcılarını belirlemek için çoklu doğrusal regresyon analizlerinden biri olan hiyerarşik regresyon analizi uygulanmıştır. Hiyerarşik regresyon analizinde yordayıcı değişkenler araştırmacının önceden belirli kriterlere göre belirlemiş olduğu sıraya göre analize alınır ve her bir değişkenin bağımlı değişkene ilişkin

varyansa olan katkıları açısından değerlendirilir. Hiyerarşik regresyon analizinde ilk olarak analiz edilen yordayıcı değişkenler sonrasında analiz edilecek yordayıcı değişkenlerin kontrol değişkenini oluşturmaktadır (Büyüköztürk, 2011).

İlk olarak veri analizi yapılmadan önce veri setinin hiyerarşik regresyon analizine uygunluğu değerlendirilmiştir. Seçer (2013); çoklu regresyon analizinin diğer parametre analizlerinde olduğu gibi bazı temel sayıtları olduğunu belirtmektedir. Bu sayıtlar yeterli örneklem büyüklüğü, çoklu doğrusal bağıntı, tekliklik, uç değerler ve dağılımın normalliğidir. Bu nedenle sayıtları test etmek amacıyla ilk olarak uç değerlerin tespit edilip çıkartılmasına ilişkin “Mahalanobis” uzaklık değeri hesaplanmıştır. “Mahalanobis uzaklık değeri” ne bakıldığında 4 değer olması gereken mesafeden yüksek olduğu için veri setinden çıkartılmıştır. Böylece analize 396 bireyden elde edilen puanlarla devam edilmiştir.

Daha sonra değişkenlerden elde edilen puanların dağılımının normal olup olmadığını araştırmak için çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) katsayıları ile ortalama, medyan ve mod değerlerine bakılmıştır. Evli bireylerde Heartland Affetme Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Değerlendirme ölçeği alt boyutlarından alınan puanların ortalama, medyan ve mod değerlerinin birbirine yakın olması, çarpıklık ve basıklık katsayılarının -1 ile +1 değerleri arasında bulunması dağılımın normalliğe yakın olduğunu işaretidir. Ayrıca Joanes ve Gill (1998) çarpıklık ve basıklık katsayılarının -2 ile +2 arasında olmasının da dağılımın normalliğe yakın olduğunu gösterdiğini belirtmişlerdir. Bu nedenle Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Değerlendirme ölçeğinin alt boyutlarından başarı alt boyutundan alınan puanların -2 ile +2 arasında olması da dağılımın normalliğine yakınlığını göstermektedir. Tablo 1’de ölçeklerden elde edilen alt boyutların puan ortalamaları, medyan, mod değerleri ile çarpıklık ve basıklık katsayıları verilmiştir.

Tablo 1: Evli Bireylerin Affetme Düzey Puanları, Bağlanma ve Psikolojik İhtiyaç Puanlarının Ortalama, Medyan ve Mod Değerler

Değişkenler	Ortalama	Medyan	Mod	ÇK/ SHÇK	BK/SHBK
HAÖ					
Kendini Affetme	27.54	27	24	-0.05	-0.29
Başkalarını Affetme	25.48	25	24	-0.05	-0.1
Durumu Affetme	27.84	27	24	0.16	-0.09

YİYE

Kaçınma	46.66	43.5	18	0.4	-0.64
Kaygı	65.58	66	44	0,04	-0.4

YPİDÖ

Başarı İhtiyacı	21.72	22	25	-1.09	0.1
İlişki İhtiyacı	15.76	16	15	-0.22	0.26
Özerklik İhtiyacı	19.36	20	21	-0.34	-0.44
Başatlık İhtiyacı	18.89	19	19	-0.42	-0.29

HAÖ: Heartland Affetme Ölçeği, YİYE: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri, YPİDÖ: Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Değerlendirme Ölçeği

Çoklu regresyon analizinde önemli olan bir diğer husus ise çoklu bağlantı sorunu (multicollinearity) olup olmadığıdır. Tablo 1’de görüldüğü gibi bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon çoklu bağlantı oluşturacak büyüklükte değildir. Çoklu bağlantı problemini tespit etmenin bir diğer yöntemi ise VIF (varyans artış faktörleri) ve TV (tolerans) değerlerinin araştırılmasıdır. Bu değerlere bakıldığında bağımsız değişkenlerin tolerans değerlerinin oldukça yüksek, VIF değerlerinin de 10’dan oldukça küçük olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı problemi olmadığını göstermektedir.

Evli bireylerde affetme, psikolojik ihtiyaçlar ve bağlanma değişkenlerinin aralarındaki korelasyonel ilişkiyi ortaya koymak için Pearson Korelasyon Katsayısından yararlanılmıştır. Araştırmanın bağımsız değişkenlerinden psikolojik ihtiyaçlar ve bağlanmanın araştırmanın bağımlı değişkeni olan evli bireylerde affetmeyi ne oranda yordadığını ortaya koymak için ise çoklu hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan hiyerarşik regresyon analizinde ilk sıraya kontrol değişkeni olan demografik değişkenler -cinsiyet, yaş ve evlilik süresi- konulmuştur. Cinsiyet değişkeni süreksiz değişken olduğundan “dummy” değişkeni olarak kodlanarak modele sokulmuştur. Bunun dışında yaş ve evlilik süresi sürekli değişkenler olduğundan modele doğrudan alınmıştır. Bowlby (1969)’e göre bireylerin ihtiyaçları karşılandığında bağlanma figürüne karşı güvenli bağlanma gerçekleştiği yani bağlanma davranışının da temelinde psikolojik ihtiyaçlar olduğu varsayımından yola çıkılarak bu çalışmada yordayıcı değişkenlerden ilk olarak psikolojik ihtiyaçlar ardından bağlanma değişkeni modele sokulmuştur.

BULGULAR

Bu bölümde yapılan araştırmanın amacına uygun olacak şekilde toplanan verilerin istatistiksel işlemleri sonucunda elde edilen bulgular verilmiştir.

Tablo 2: Araştırmada Kullanılan Değişkenlerin Korelasyon Matrisi									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
HAÖ									
1.Kendini Affetme	1	.24**	.48**	.12*	.00	-.03	.07	-.26**	-.36**
2.Başkalarını Affetme		1	.57**	.11*	.18**	-.14**	-.02	-.08	-.13**
3.Durumu Affetme			1	.22**	.07	.01	.08	-.27**	-.36**
YPİDÖ									
4.Başarı				1	.00	.36**	.45**	-.28**	.01
5.İlişki					1	-.17**	.04	-.09	.15**
6.Özerklik						1	.51**	-.03	.08
7.Başatlık							1	-.09	.05
YİYE									
8.Kaçınma								1	.20**
9.Kaygı									1

* $p < .05$, ** $p < .01$ HAÖ: Heartland Affetme Ölçeği, YPİDÖ: Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Değerlendirme Ölçeği, YİYE: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri

Evli bireylerde affetmenin alt boyutlarından kendini affetme ile psikolojik ihtiyaçların alt boyutlarından olan başarı ihtiyacı ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki gözlenirken ($r = .12$, $p < .05$), ilişki ($r = .00$, $p > .05$), özerklik ($r = -.03$, $p > .05$) ve başatlık ($r = .07$, $p > .05$) ihtiyaçları ile anlamlı düzeyde bir ilişki gözlenmemiştir. Bununla birlikte kendini affetme alt boyutu ile bağlanmanın alt boyutlarından olan kaçınma ve kaygı ile ilişkisine bakıldığında her ikisi ile de negatif yönde anlamlı düzeyde ilişki olduğu gözlemlenmiştir (kaçınma; $r = -.26$, $p < .01$, kaygı; $r = -.36$, $p < .01$)

Evli bireylerde affetmenin diğer bir alt boyutu olan başkalarını affetme ile psikolojik ihtiyaçların alt boyutlarından başarı ihtiyacı ($r = .11$, $p < .05$) ve ilişki ihtiyacı ($r = .18$, $p < .01$) ile pozitif yönde; özerklik ihtiyacı ile ise ($r = -.14$, $p < .01$)

negatif yönde anlamlı düzeyde bir ilişki gözlenirken başatlık ihtiyacı ($r = -.02$, $p > .05$) ile anlamlı düzeyde bir ilişki gözlenmemiştir. Bağlanmanın alt boyutlarından olan kaçınma alt boyutu ($r = -.08$, $p > .05$) ile bir ilişki gözlenmezken kaygı alt boyutu ile ilişkisine bakıldığında ($r = -.13$, $p < .01$) negatif yönde anlamlı düzeyde ilişki olduğu gözlemlenmiştir.

Son olarak evli bireylerde affetmenin diğer bir alt boyutu olan durumu affetme ile psikolojik ihtiyaçların alt boyutlarından başarı ihtiyacı ($r = .22$, $p < .01$) pozitif yönde anlamlı bir ilişki gözlenirken ilişki ihtiyacı ($r = .07$, $p > .05$), özerklik ihtiyacı ($r = .01$, $p > .05$) ve başatlık ihtiyacı ($r = .08$, $p > .05$) ile aralarında anlamlı düzeyde bir ilişki gözlenmemiştir. Ayrıca durumu affetme alt boyutu ile bağlanmanın alt boyutlarından olan kaçınma ve kaygı ile ilişkisine bakıldığında her ikisi ile de negatif yönde anlamlı düzeyde ilişki olduğu gözlemlenmiştir (kaçınma; $r = -.27$, $p < .01$, kaygı; $r = -.36$, $p < .01$)

Tablo 3: Evli Bireylerin Psikolojik İhtiyaçlar ve Bağlanma Stillерinin Affetmelerini Yordanmasına İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

	Kendini Affetme		Başkalarını Affetme		Durumu Affetme	
	ΔR^2	β	ΔR^2	β	ΔR^2	β
1. Demeografik değişkenler						
Cinsiyet						
Yaş	.75**					
Evlilik Süresi	.17**					
2. Psikolojik ihtiyaçlar						
Başarı ihtiyacı		.13		.18		.24
İlişki ihtiyacı				.16		
Özerklik ihtiyacı				-.16		
Başatlık ihtiyacı		.13		.18		.24
3. Bağlanma stilleri						
Kaçınma	.16**		.02*		.15**	
Kaygı		-.16		-.14		-.14
Total R2	.18**	-.34	.11**	-.14	.22**	-.34

* $p < .05$, ** $p < .01$

Tablo 3'te kendini affetmenin bağımsız değişkenler olan psikolojik ihtiyaçlar ve bağlanma açısından incelendiği hiyerarşik regresyon analizinde, modele 1. adımda girilen cinsiyet, yaş ve evlilik süreleri değişkenlerinin modele anlamlı katkısı olmadığı görülmektedir. Modele 2. adımda girilen psikolojik ihtiyaçların modele %2' lik anlamlı bir katkısı olduğu gözlenmiştir ($R^2=.02$, $p<.05$). Psikolojik ihtiyaçların alt boyutlarından ilişki, özerklik ve başatlık ihtiyacının modele anlamlı bir katkısı ortaya çıkmazken, başarı ihtiyacı alt boyutunun modele anlamlı bir katkısı vardır ($\beta= .13$, $p<.05$). Yani başarı ihtiyacı puanları arttıkça bireyin evlilik ilişkisinde kendini affetme puanları da artmaktadır. Modele 3. adımda girilen bağlanmanın modele %16'lık anlamlı bir katkısı vardır ($R^2=.16$, $p<.01$). Bağlanmanın kaçınma ($\beta= -.16$, $p<.01$) ve kaygı ($\beta= -.34$, $p<.01$) alt boyutlarının modele anlamlı katkısı vardır. Bireyin bağlanma alt boyutlarından kaçınma ve kaygı puanları yükseldikçe bireyin kendine yönelik affetme puanları azalmaktadır. Sonuç olarak, ortaya konulan modelin evli bireylerde affetmenin alt boyutlarından kendini affetmeye ilişkin toplam varyansın %18'ini açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır ($R^2=.18$, $p<.01$).

Tablo 3'te başkalarını affetmenin psikolojik ihtiyaçlar ve bağlanma açısından ele alındığı hiyerarşik regresyon analizi incelendiğinde, modele 1. adımda girilen demografik değişkenlerden yaş ($\beta= .24$, $p<.05$) ve evlilik süresinin ($\beta= -.19$, $p<.05$) modele anlamlı bir katkısı olduğu cinsiyet değişkeninin ise model içerisine anlamlı katkısı olmadığı görülmektedir ($R^2=.02$, $p<.05$).). Modele 1. adımda girilen demografik değişkenlerin (cinsiyet, yaş ve evlilik süresi) modele %2'lik bir katkısı vardır. Buna göre evli bireylerin yaşı arttıkça başkalarını affetme puanlarının da arttığı ancak evlilik süreleri arttıkça başkalarını affetmelerinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Modele 2. adımda girilen psikolojik ihtiyaçların da modele anlamlı bir katkısı olduğu gözlenmiştir ($R^2=.07$, $p<.01$). Psikolojik ihtiyaçların modele %7' lik bir katkısı vardır. Psikolojik ihtiyaçların alt boyutlarından başarı ($\beta= .18$, $p<.01$), ilişki ($\beta= .16$, $p<.01$) ve özerklik ($\beta= -.16$, $p<.01$) ihtiyacının modele katkısı olduğu, başatlık ihtiyacının isedir katkısı olmadığı görülmüştür. Yani başarı ve ilişki ihtiyacı puanları yükseldikçe bireyin evlilik ilişkisinde başkalarını affetme puanlarının da arttığı, özerklik ihtiyacı puanları yükseldikçe ise başkalarını affetme puanlarının azaldığı görülmüştür. Modele 3. adımda girilen bağlanmanın da modele %2'lik anlamlı bir katkısı vardır ($R^2=.02$, $p<.05$). Bağlanmanın alt boyutlarından kaçınma boyutunun modele bir katkısı olmadığı, kaygı ($\beta= -.14$, $p<.01$) boyutunun ise anlamlı katkısı olduğu görülmektedir. Bireyin kaygı puanları arttıkça başkalarını affetme puanları

azalmaktadır. Sonuç olarak, ortaya konulan modelin evli bireylerde affetmenin alt boyutlarından başkalarını affetmeye ilişkin toplam varyansın %11'ini açıkladığı tespit edilmiştir ($R^2=.11$, $p<.01$).

Son olarak Tablo 3'te durumu affetmenin psikolojik ihtiyaçlar ve bağlanma açısından incelendiği hiyerarşik regresyon analizinde, modele 1. adımda girilen demografik değişkenlerden yaş ($\beta= .25$, $p<.01$) ve evlilik süresinin ($\beta= -.20$, $p<.05$) modele anlamlı bir katkısı olduğu ($R^2=.02$, $p<.05$), cinsiyet değişkeninin ise modele anlamlı bir katkısı olmadığı görülmektedir. Modele 1. adımda girilen demografik değişkenlerin (cinsiyet, yaş ve evlilik süresi) modele %2'lik bir katkısı vardır. Buna göre evli bireylerin yaşı arttıkça durumu affetme puanlarının da arttığı ancak evlilik süreleri arttıkça durumu affetmelerinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Modele 2. adımda girilen psikolojik ihtiyaçların da modele anlamlı bir katkısı olduğu gözlenmiştir ($R^2=.05$, $p<.01$). Psikolojik ihtiyaçların modele %5' lik bir katkısı olduğu görülmüştür. Psikolojik ihtiyaçların alt boyutlarından başarı ihtiyacı ($\beta= .24$, $p<.01$) alt boyutunun modele bir katkısı varken ilişki, özerklik ve başatlık ihtiyacının modele özgün bir katkısı olmadığı görülmüştür. Başarı ihtiyacı puanları yükseldikçe bireyin evlilik ilişkisinde durumu affetme puanlarının da arttığı görülmüştür. Modele 3. adımda girilen bağlanmanın modele %15'lik bir katkısı olmuştur ($R^2=.15$, $p<.01$). Bağlanmanın hem kaçınma ($\beta= -.14$, $p<.01$) hem kaygı ($\beta= -.34$, $p<.01$) alt boyutlarının modele anlamlı katkısı vardır. Bireyin kaçınma ve kaygı puanları arttıkça durumu affetme puanlarının azaldığı gözlemlenmiştir. Ortaya konulan modelin evli bireylerde affetmenin alt boyutlarından durumu affetmeye ilişkin toplam varyansın %22'sini açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır ($R^2=.22$, $p<.01$).

TARTIŞMA

Bu araştırmada evli bireylerin bağlanma stilleri ve psikolojik ihtiyaçlarının evli bireylerde affedicilik üzerindeki yordayıcı gücü ele alınmıştır. Elde edilen sonuçlara göre evli bireylerin bağlanma stilleri ve psikolojik ihtiyaçları affediciliğin önemli yordayıcıları olarak bulunmuştur. Alan yazın incelendiğinde bağlanma, psikolojik ihtiyaçlar ve affetme arasındaki ilişkileri ortaya koyan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, evli bireylerde affetme ile psikolojik ihtiyaçlar arasında anlamlı düzeyde ilişkiler ortaya çıkmıştır. Affetmenin her üç alt boyutu

için de psikolojik ihtiyaçlar alt boyutundan başarı ihtiyacı ile pozitif yönlü ilişkili olduğu, özerklik ve ilişki ihtiyacının ise yalnızca başkalarını affetme alt boyutu ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre psikolojik ihtiyaçlar affetme düzeylerinin önemli bir yordayıcısıdır. Özellikle alt boyutlarından olan başarı ihtiyacının affetmenin her üç alt boyutu için de en önemli yordayıcı olduğu, buna göre evli bireylerin başarı ihtiyacı puanları arttıkça kendini, başkalarını ve durumu affetme puanlarının da arttığı gözlemlenmiştir. Bununla birlikte evli bireylerin özerklik ve ilişki ihtiyacının yalnızca başkalarını affetme alt boyutunu yordadığı, ilişki ihtiyacı puanları arttıkça başkalarını affetme puanlarının da arttığı ancak özerklik ihtiyacı puanları arttıkça başkalarını affetme puanlarının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

McClelland; başarı ihtiyacı yüksek olan bireylerin yalnızca başarı için çalıştıklarını çünkü onların başarıdan zevk aldıklarını ve en iyisini yapmak için yüksek motivasyon içerisine girerek onun daha da iyisini yapmaya çalıştıklarını belirtmiştir (Zunker, 2002). Bireyler başarısızlık yaşadıklarında kendi yaptığı hatalar ile yüzleşerek kendine karşı hissettiği öfkenin yerine kabul, cömertlik ve sevgi gibi olumlu duygular geliştirebilirler. Böylelikle kendini affederek kişinin kendine karşı olumsuz duygular yerine daha olumlu duygular alabilir ve yine başarı için motivasyon hissedebilirler. Bu araştırmanın sonuçlarına benzer şekilde Luskin (2002); kendini affetmenin uygulanabilir olduğu 4 sınıf insan olduğunu ve bu sınıflardan ilkinin lisans derecesi almak, bir iş veya hayat arkadaşı edinmek gibi önemli hayat görevlerinde başarılı olamadıkları için kendilerini suçlayan kişilerden oluştuğunu belirtmiştir. Bu da başarı ihtiyacı yüksek olan bireylerin kendilerini suçlamaktansa kendilerini affetme düzeylerinin de yüksek olacağı şeklinde açıklanabilir.

Alan yazında evli bireylerin ihtiyaçları ile affetmeleri arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bununla birlikte ilişki ihtiyacı psikososyal bir varlık olan insanın, aile ya da iş hayatı gibi kurduğu bütün duygusal ilişkilerde kendini göstermektedir ki bu da insanın diğerleriyle ilişki kurmasına ve devam ettirmesine yardımcı olur. Yapılan araştırmalar ilişki ihtiyacının romantik ilişki kalitesini, ilişki doyumunu, evlilik uyumunu arttırdığını göstermektedir. (Aron vd., 1992; Eşici, 2014; Candemir Karaburç, 2017). Aynı zamanda affetmenin de evlilik uyumunu, yaşam kalitesini arttırdığını, ilişki süresinin uzun olmasında etkili olduğunu belirten araştırmalar mevcuttur. (Fenell 1993; Karremans vd., 2003; Burchard vd.,

2003). Bu durumda da ilişki ihtiyacı yüksek olan bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurdukları yakın ilişkilerden doyum almak veya ilişkinin devamlılığı için başkalarını affetmeleri ile pozitif yönde ilişkili olduğu söylenebilir. Bunun yanında bireylerin affetmelerini kolaylaştıran ya da zorlaştıran bazı faktörler vardır ki kolaylaştıran faktörlerden bir tanesi de sosyal yakınlıktır. Örnek olarak Kool (1997) bireylerin diğerlerine olduğundan, aile üyelerine karşı daha kolay affedici olabileceklerini savunmuştur (Akt: Satıcı, 2016). Dolayısıyla bireyin ilişki ihtiyaç puanı yükseldikçe yakınlık kurduğu kişiler içerisinde en önemlilerden birisi olan eşini ilişkinin devamlılığı için ve doyum sağlamak için affetme puanında artacağı şeklinde yorumlanabilir.

“Özerklik İhtiyacı”nda ise birey kendi duygularına göre hareket etmek ve kendisinin bir çalışmaya başlayıp devam ettirmesini ister (Krapp, 2005; Lundberg, 2007). Özerklik ihtiyacı yüksek olan bireyler; yalnız başına hareket eden, kendi kararlarını veren, yapacağı işlerin sorumluluğunu alan bireyler olduğu için yakın ilişkiye girebileceği bir kişiyle kendi tercihlerini yapabilir. Davranışlar özerk olduğunda bireylerin seçim duygusunu yaşadıkları ancak bireylerin davranışları kontrol edildiğinde dışsal güçler tarafından baskı yapıldığını hissettikleri belirtilmiştir (Williams vd., 2002). Özerklik ihtiyacını engellemediği takdirde birey ilişkiye devam eder ancak karşı taraftan olumsuz bir duygu hissederse bu olumsuzluk özerkliğini engelleyene kadar bu ilişki devam eder. Ancak özerkliğine ket vuruluyorsa ilişki tamamen kesilir (Yalçın, 2010). Dolayısıyla özerk bireylerin ilişkiye bağlandıklarında kendilerinin dışarıdan kontrol edildiğini, kısıtlandığını düşünebilir veya baskı hissedebilir. Bu nedenle bireylerin özerklik ihtiyaçları ile başkalarını affetmeleri arasında negatif yönde ilişkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Durumu affetme bireyin kontrolü dışında gerçekleşen olaylar olduğu için çoğunlukla beklenmedik ani olaylarda (ani ölümlerde, depresyon, sel, yangın gibi afetlerde) kendisini gösterir. Örneğin genç yaşta eşini kaybeden bireyin zaman içinde yaşadığı durumu affedebilmesi fiziksel ve ruh sağlığı açısından önemlidir. Murray (1955)’a göre başarı ihtiyacı; zorlukların üstesinden gelme, gücü kullanma, zor olan şeyleri olabildiğince hızlı ve iyi bir şekilde yapma gayretidir (Akt. Bilge, 1990). Dolayısıyla başarı ihtiyacı yüksek olan bireylerin eşin vefatı gibi zorlu bir yaşam olayın üstesinden gelmek için durumu affetmelerinin de yüksek olması beklenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre güvenli olmayan bağlanma, affetmenin önemli bir yordayıcısıdır. Daha yüksek düzeyde kaygılı bağlanan bireylerin kendini, başkalarını ve durumu affetmelerinin azaldığı; kaçınan bağlanma arttıkça kendini ve durumu affetmelerinin azaldığı ancak başkalarını affetmeye bir etkisi olmadığı gözlemlenmiştir.

Araştırmada modele üçüncü adımda sokulan bağlanma stillerinin alt boyutlarından kaçınma ve kaygı puanları arttıkça bireyin kendini affetme puanlarının azaldığı görülmektedir. Kaygılı-kararsız bağlanan bireylerin özgüvenleri düşük, terk edilmekten veya istenmemekten korkan, tutarsız ilişkiler ve duygusal dengesizlikler yaşayan kişiler oldukları bilinmektedir (Cooper, Shaver ve Collins 1998). Buna bağlı olarak kaygılı bağlanan birey kendine olan saygısı düşük olduğu için evlilik sürecinde bir problem yaşadığında kendini suçlu hissedebilir, problemin kendinden kaynaklı olduğunu düşünebilir bu nedenle de kendini affetmede zorluk yaşayabilir ki bu da bireyin kaygılı bağlanma düzeyi puanı arttıkça kendini affetme puanlarının azalmasını açıklayabilir. Liao ve Wei'nin (2015) üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmada güvensiz bağlanma ve depresif semptomların affetmeyle ilişkisini incelemişler ve sonucunda; büyük oranda kendini affetmenin rolü güvensiz bağlanma stilleri olan kaygılı, kaçınan bağlanma ile ilişkili olduğuna ulaşmışlardır.

Başkalarını affetme incelendiğinde, bağlanmanın alt boyutlarından kaçınma boyutunun modele bir katkısı olmadığı, kaygı boyutunun ise anlamlı katkısı olduğu görülmektedir. Bireyin kaygı puanları arttıkça başkalarını affetme puanları azaldığı gözlemlenmiştir. Cooper ve diğerleri (1998), kaygılı-kaçınan bağlanma stiline sahip yetişkinlerin yakın ilişkilerden uzak durduklarını, ilişkilerinde soğuk davrandıklarını, kendilerini açmaktan rahatsız olduklarını ve sosyal yönden baskılanmış olduklarını belirtmişlerdir. Bu durum yakınlıktan uzak duran ve terk edilmekten korkan bireylerin ilişki kurmak istememeleri ya da var olan ilişkilerini devam ettirmek istememelerine neden olabilir ki bu da başkalarını affetmelerini zorlaştırabilir. Hazan ve Shaver (1987)'a göre kaygılı bağlanan birey eşine ihtiyacı olduğunda yanında olmayacağını düşünür ve bu da bireyin eşini affetmesini zorlaştırabilir. Liao ve Wei (2015) tarafından yapılan araştırma da bu sonucu destekler niteliktedir. Liao ve Wei (2015), güvensiz bağlanma ve depresif semptomların affetmeyle ilişkisini incelemiş ve sonucunda güvensiz bağlanma ile başkalarını affetme

arasında anlamlı bir ilişki bulamamışlardır. Ancak farklı sonuçlara sahip araştırmalar da mevcuttur. Örneğin Tirtashi ve diğerlerinin (2013) yaptığı çalışmada kaçınan bağlanma stili ile affetme arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır. Sonuçlara göre kaçınan bağlanma stiline sahip kadınlar eşlerini affetmemektedirler.

Son olarak bireyin kaçınma ve kaygı puanları arttıkça durumu affetme puanlarının azaldığı gözlemlenmiştir. Güvensiz bağlanan bireylerin, zorlu yaşam olayları karşısında yalnızlık hissettikleri ve problemleri çözmekte zorlandıkları (Ainsworth,1969) ayrıca problem anlarında zayıf baş etme mekanizmalarını kullandıkları için bu durumlarda reddetmeyi veya kaçınmayı tercih ettikleri bilinmektedir (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Howard ve Medway, 2004). Ebeveynlik ya da evlilik gibi yakın ilişkinin gerekli olduğu zamanlarda bu bağlanma stilindeki kişilerin huzursuzlukları ve rahatsızlıkları artar ve böylece ilişkiden koparlar (Howe vd., 1999). Bundan dolayı kaçınan veya kaygılı bireyler zorlu yaşam olayı veya problemle karşılaştıklarında baş etme mekanizmaları zayıf olduğu için durumu affetmelerinin azaldığı düşünülebilir. Çünkü birey problemi çözmek yerine kaçınmayı tercih etmektedir.

Yakın ilişkilerde bağlanma stilleri ile affetme arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar mevcuttur (Kathleen vd., 2006; Burnette vd., 2007; Burnettevd., 2009; Yarnoz Yaben, 2009; Yıldırım, 2009; Alpay, 2009; Martin vd., 2012; Chung, 2014; Gürbüz, 2016; Seyfi, 2017). Örneğin Burnette ve diğerleri (2009) yaptıkları çalışmada affetmenin bağlanmanın hem kaygılı hem kaçınma alt boyutlarının her ikisiyle de negatif yönde ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bir diğer araştırmada ise Yarnoz Yaben (2009)'in boşanmış bireylerle yaptığı çalışmada güvenli bağlanan bireyler ile affetme arasında pozitif yönde ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çeşitli araştırma sonuçları bu araştırmanın bulguları ile tutarlılık göstermektedir. Bu çalışmanın sonuçlarından farklı olarak Alpay (2009) yaptığı araştırmada bağlanma stillerinin affetmeyi yordamadığı sonucuna ulaşmıştır.

Alan yazın incelendiğinde affetme düzeyi ile ilgili yapılan araştırmalar artmıştır. Ancak daha çok incelenen araştırmalar alt boyuttan ziyade toplam affetme şeklinde değerlendirilmiştir. Affetme puanları demografik değişkenler açısından incelendiğinde Yarnoz Yaben (2009) yaptığı çalışmada bu araştırmanın sonuçlarına benzer olarak yaş ile affetmenin olumlu yönde ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ancak Yarnoz Yoben (2009) bu çalışmanın sonucundan

farklı olarak evlilik süresi ile affetme puanlarının da olumlu yönde ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Cinsiyet değişkeni incelendiğinde de bu araştırmanın sonuçlarına benzer olarak Tousaint ve Webb (2005) yaptığı araştırmada cinsiyet açısından affetme ile arasında bir fark olmadığını belirtmiştir. Yine bu araştırma sonucunu destekleyen araştırmalar olduğu gibi (Pinto ve Barros, 2006; Taysi, 2007), erkeklerin kadınlara oranla daha affedici olduğu araştırmalara (Tripathi, 2012; Ermumcu, 2014) ve kadınların erkeklere oranla daha affedici olduğu araştırmalara (Miller vd., 2008; Seyfi, 2017) da rastlanmıştır.

SINIRLILIKLAR VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın temel sınırlılığı evli bireylerden oluşmasıdır. Farklı yaş gruplarına genellemek mümkün olmadığı için daha geniş, farklı örneklem ve farklı değişkenler ele alınarak farklı gruplarda araştırma yapılabilir. Kaygılı ve kaçınan bağlanma birçok alanda kişiler arası problemlere neden olmaktadır. Bu nedenle, ailelerin çocuk yetiştirirken, onların güvenli bağlanma geliştirecek şekilde tutumlarda bulunması konusunda eğitimler verilerek onlar bu konuda bilinçlendirilebilirler. Bireylerin psikolojik ihtiyaçları özellikle bebeklik döneminde aileler tarafından doyurulmadığında yetişkinlik döneminde bireyler farklı problemler ile karşılaşabilmektedirler. Bu konuda aile eğitimleri verilerek ailelere bu bilinç oluşturulabilir. Affetmenin evliliği olumlu yönde etkilediği bilinmektedir. Bu nedenle evli bireyler ile affetmeyi arttırmak amacıyla eğitimler verilebilir. Ülkemizde evli bireyler ve evlilik öncesi dönem ile ilgili çalışmaların sayısı artırıldığında bu konular daha derinlemesine anlaşılması sağlanabilir.

Yazarlar Hakkında / About Authors

Hilal CAN CEYHAN

Hamidiye İmam Hatip Ortaokulu (MEB), Konya

[Tel:5368166818](tel:5368166818)

e-[posta: hilalcanceyhan@gmail.com](mailto:hilalcanceyhan@gmail.com)

Hatice İrem ÖZTEKE KOZAN

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya

[Tel:5064014964](tel:5064014964)

e-[posta: iromozt_1907@hotmail.com](mailto:iromozt_1907@hotmail.com)

Bu çalışma “Evli Bireylerin Bağlanma Stilleri ve Psikolojik İhtiyaçları ile Affetme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinin özetidir.

This study is the summary of her master’s thesis titled “the examination of associations among attachment styles, psychological needs and forgiveness levels of married individuals”

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazarlar tarafından çıkar çatışmasının olmadığı rapor edilmiştir

Its removal by the authors has been reported

Fonlama / Funding

Herhangi bir fon desteği alınmamıştır

No funding support has been received

ORCID

Hilal CAN CEYHAN <http://orcid.org/0000-0002-9855-1243>

Hatice İrem ÖZTEKE KOZAN <http://orcid.org/0000-0002-3516-4895>

KAYNAKÇA

- Adams, J. F. (1995). *Ergenliđi anlamak*. (A. Dönmez, Çev.) B. Onur (Ed.). Ankara: İmge Yayımevi.
- Ainsworth, M. D. S. (1969). Object relations, dependency and attachment: A theoretical review of the infant-mother relationship. *Child Development*, 40, 969-1025
- Ainsworth M.D. S., Blehar, M. C., Waters, E. ve Wall S. (1978). *Patterns Of Attachment : A Psychological Study Of The Strange Situation*. Hillsdale, Nj: Erlbaum
- Alpay, A. (2009). *Yakın ilişkilerde bağışlama: bağışlamanın; bağlanma, benlik saygısı, empati ve kıskançlık değışkenleri yönünden incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara
- Arcıoğlu, A. ve Eraslan Çapan, B. (2014). Psikolojik sağlamliğın yordayıcısı olarak affedicilik. *e –International Journal of Educational Research*, 5(4), 70-82
- Aron, A., Aron, E. ve Smollan, D. (1992). Inclusion of other in the self scale and the structure of interpersonal closeness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63(4), 596-612
- Arslan, A. (2020). *Romantik ilişkilerde ilişki doymu irrasyonel inanışlar ve psikolojik ihtiyaçlar arasındaki ilişki*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, T.C. Maltepe Üniversitesi, İstanbul
- Ayseli, C. (2019). *Temel psikolojik ihtiyaçlar ve kendini bağışlama: duygu düzenleme güçlüğü, suçluluk ve utanç duygularının aracılık rollerinin incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, T.C. Maltepe Üniversitesi, İstanbul
- Bartholomew, K. ve Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226-244
- Baskin, T.W. ve Enright, R. D. (2004). Intervention studies on forgiveness: A meta- analysis. *Journal of Counselling and Development*, 82(1), 72-90.
- Berry, J. W ve Worthington, E. L.(2001). Forgiveness, relationship quality, stress while imagining relationship events, and physical and mental health. *Journal of Counseling Psychology*, 48, 447–455.
- Besim, G. (2017). *Üniversite öğrencilerinde affetme, bitirilmemiş işler ve öfke*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara
- Bilge, F. (1990). *Sporcuların psikolojik ihtiyaçları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1979). *The Making and breaking of affectional bonds*, London: Tavistock
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss: Vol. 3. Loss*. New York: Random House
- Brennan, K. A., Clark, C. L. ve Shaver, P. R. (1998). Self-report measurement of adult attachment: an integrative overview. İçinde J. A. Simpson ve W. S. Rholes (Eds.), *Attachment Theory and Close Relationships* (pp. 46-76). New York: Guilford Press
- Budak, S. (2003). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Bugay, A. ve Demir, A. (2010). A Turkish version of heartland forgiveness scale. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 5, 1927-1931
- Burchard, G. A., Yarhouse, M. A., Kilian, M. K., Worthington, E. L., Berry, J. W. Ve Canter, D. E. (2003). A study of two marital enrichment programs and couples' quality of life. *Journal of Psychology and Theology*, 31(3), 240– 252
- Burnette, J. L., Taylor, K. W., Worthington, E. L. ve Forsyth, D. R. (2007). Attachment and trait forgiveness: The mediating role of angry rumination. *Personality and individual differences*, 92(5), 887-892
- Burnette, J. L., Davis, D. E., Green, J. D., Worthington, E. L. ve Bradfield, E. (2009). Insecure attachment and depressive symptoms: The mediating role of rumination, empathy and forgiveness. *Personality and Individual Differences*, 46, 276-280.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı istatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum*. Ankara: Pegem Akademi
- Candemir Karaburç, G. (2017). *Evlü bireylerin problemlü internet kullanımı, evlilik uyumu, eş tükenmişliği ve temel psikolojik ihtiyaçların karşılanması düzeylerinin incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Chung, M. S. (2014). Pathways between attachment and marital satisfaction: The mediating roles of rumination, empathy, and forgiveness. *Personality and Individual Differences*, 70, 246-251
- Cooper, M. L., Shaver, P. R. ve Collins, N. L. (1998). Attachment styles, emotion regulation, and adjustment in adolescence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(5), 1380-1397

- Deci, E.L. ve Ryan, R.M. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychological Association*, 55(1), 68-78.
- Dizen, M., Berenbaum, H. ve Kerns, J.G. (2005). Emotional awareness and psychological needs. *Cognition and Emotion*, 19 (8), 1140-1157.
- Ercoşkun, M. ve Nalçacı, A. (2005).Eğitimde psikolojik ihtiyaçların yeri ve önemi. *Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*,11,353-370
- Ermumcu, E. (2014). *Evlü çiftlerde bağışlama sürecinin bağlanma, stresle başa çıkma, empati ve bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara
- Eşici, H. (2014). *Romantik ilişki kalitesinin erken dönem uyumsuz semalar, bağlanma ve psikolojik ihtiyaçlar açısından incelenmesi*, Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara
- Fenell, D. L. (1993). Characteristics of long-term first marriages. *Journal of Mental Health Counseling*, 15(4), 446-460
- Fincham, F.D. (2000). The kiss of the porcupines: From attributing responsibility to forgiving. *Personal Relationships*, 7,1-23.
- Fincham, F. D. ve Beach, S. R. H.(2002). Forgiveness in marriage: implications for psychological aggression and constructive communication. *Personal Relationships*, 9, 239-251.
- Gable, S. L. ve Haidt, J. (2005). What (and why) is positive psychology? *Review of General Psychology*, 9, 103–110.
- Glasser, W. (1999). *Kişisel özgürlüğün psikolojisi*. İstanbul: Hayat Yayınları
- Gordon, K.C. ve Baucom, D.H. (2003). Forgiveness and marriage: Preliminary support for a measure based on a model of recovery from a marital betrayal. *The American Journal of Family Therapy*, 31 , 179-199
- Güleç, S. (2020). *Romantik ilişkilerde doyum modeli: temel psikolojik ihtiyaçlar, bilinçli farkındalık, ilişki niteliği, yükleme tarzları*, Yayınlanmamış doktora tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana
- Güngör, D. (2000). *Bağlanma stillerinin ve zihinsel modellerin kuşaklararası aktarımında ana babalık stillerinin rolü*, Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Gürbüz, E. (2016). *Evlilik içinde aldatılan bireylerin affetmelerini yordamada bağlanma stilleri ve psikolojik sağlamlığın rolü*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Hall, J. H. ve Fincham, F. D. (2005). Self-forgiveness: The stepchild of forgiveness research. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 24, 621–637.
- Hamarta, E. (2004). *Üniversite öğrencilerinin yakın ilişkilerindeki bazı değişkenlerin (benlik saygısı, depresyon ve saplantılı düşünme) bağlanma stilleri açısından incelenmesi*, Yayınlanmamış doktora tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Hazan, C. ve Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524
- Heckert, T.M., Cuneio, G., Hannah, A.P., Adams, P.J., Droste, H.E., Mueller, M.A. ve diğerleri. (2000). Creation of a New Needs Assessment Questionnaire. *Journal of Social Behavior Personality*, 15(1), 121-136
- Howard, M. S. ve Medway, F. J. (2004). Adolescents' attachment and coping with stress. *Psychology in the Schools*, 41(3), 391–402.
- Howe, D. Brandon, M., Hinings, D. ve Schofield, G. (1999). *Attachment theory, child maltreatment and family support: A practice and assessment model*. London: Macmillan
- Joanes, D. N. ve Gill, C. A. (1998). Comparing measures of sample skewness and kurtosis. *Journal of the Royal Statistical Society (Series D): The Statistician*, 47(1), 183-189
- Kansız, M. ve Arkar, H. (2011). Mizaç ve karakter özelliklerinin evlilik doyumu üzerine etkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 24-29.
- Kantarci, D. (2009). *Evlili bireylerin bağlanma stillerine göre aldatma eğilimleri ve çatışma yönetim biçimlerinin incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Karremans, J. C., Van Lange, P. A. M., Ouwerkerk, J. W. ve Kluwer, E. S. (2003). When forgiving enhances psychological well-being: The role of interpersonal commitment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84, 1011–1026
- Kathleen, A., Jarred W., Rachel L. ve Warren H. Jones., (2006). The role of adult attachment style in forgiveness following an interpersonal offense. *Journal of Counselling and Development*, 84, 492-502

- Keçe, A. C. (2010). *İki gönül bir olunca samanlık seyran olmayabiliyor*. Erişim tarihi: 14.05.2018.
<http://www.cised.org.tr/basin/106/cised>
- Kesici, Ş. (2008). Yeni psikolojik ihtiyaç değerlendirme ölçeğinin türkçeformunun geçerlik ve güvenirlik çalışması: Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 493-501
- Kobak, R. R. ve Sceery, A. (1988). Attachment in late adolescence. working models, affect regulation and representations of self and other. *Child Development*, 59, 135-146.
- Krapp, A. (2005). Basic needs and the development of interest and intrinsic motivational orientations. *Learning and Instruction*, 15(5), 381-395.
- Liao, K. Y. H. ve Wei, M. (2015). Insecure attachment and depressive symptoms: Forgiveness of self and others as moderators. *Personal Relationships*, 22(2), 216-229.
- Lundberg, N.R. (2007). Research update: Creating motivational climates. *Parks & Recreation*, 42(1), 22-26.
- Luskin, F. (2002). *Forgive for good: A proven prescription for health and happiness*. San Francisco, CA: Harper
- Martin, A. L., Vosvick, M. ve Riggs, A. S. (2012) Attachment, forgiveness, and physical health quality of life in HIV + adults, *AIDS Care: Psychological and Socio-medical Aspects of AIDS/HIV*, 24(11), 1333-1340
- McCullough, M.E., Worthington, E.L. ve Rachal, K.C. (1997). Interpersonal Forgiving in Close Relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73, 321-336.
- McCullough, M.E., Rachal, K.C., Sandage, S.J., Worthington, E.L., Brown, S.W. ve Hight, T.L. (1998). Interpersonal forgiving in close relationships: II. Theoretical elaboration and measurement. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 1586-1603.
- McCullough, M. E., Fincham, F. D. ve Tsang, J. (2003). Forgiveness, forbearance, and time: the temporal unfolding of transgression-related interpersonal motivations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(3), 540-557
- Mikulincer, M.ve Shaver, P. R. (2012). An attachment perspective on psychopathology. *World Psychiatry*, 11(1), 11-15.

- Miller, A. J., Worthington, E. L. ve Mcdaniel, M. A. (2008). Gender and forgiveness: A meta-analytic review and research agenda. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 27(8), 843-876
- Ovalı, H. (2010). *Farklı coğrafi bölgelerde yaşayan bireylerin evlilik çatışmalarının çeşitli demografik özelliklere göre karşılaştırılması*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara
- Özgüven, İ.E. (2000). *Evlilik ve aile terapisi*. Ankara: PDREM Yayınları
- Pinto, C. ve Barros-Oliveira, J. (2006). Happiness and forgiveness: Differences by gender, age and culture. *Psicologia Educacao Cultura*, 10, 353-368
- Satıcı, S. A. (2016). *Üniversite öğrencilerinin affetme, intikam, sosyal bağlılık ve öznel iyi oluşları: Farklı yapısal modellerin denenmesi üzerine bir araştırma*, Yayınlanmamış doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir
- Seçer, İ. (2013). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi. Analiz ve raporlaştırma*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Seyfi, S. (2017). *Evlü bireylerin aldatma eğilimleri ve affetme düzeylerinin bağlanma stillerine göre incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana
- Sümer, N. ve Anafarta Şendağ, M. (2009). Orta çocukluk döneminde ebeveynlere bağlanma, benlik algısı ve kaygı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 86-101
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14 (44), 35-38
- Sümer, N. (2006). Yetişkin bağlanma ölçeklerinin kategoriler ve boyutlar düzeyinde karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21(57), 1-22
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L.S. (1999). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı*. M. Baloğlu (Ed.). Ankara: Nobel Akademi
- Taysi, E. (2007). *İkili ilişkilerde bağışlama: İlişki kalitesi ve yüklemelerin rolü*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara
- Taysi, E. (2010). Evlilikte bağışlama: Evlilik uyumu ve yüklemelerin rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 25, 40-52.

- Thompson, L. Y., Snyder, C. R., Hoffman, L., Michael, S. T., Rasmussen, H. N. ve Billings, L. S. (2005). Dispositional forgiveness of self, others, and situations. *Journal of Personality*, 2(73), 313-359
- Thompson, R. A. (2008). Early attachment and later development: Familiar questions, new answers. İçinde J. Cassidy ve P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (pp. 348-365). New York, NY, US: Guilford Press.
- Tirtashi, E. N., Shafiabady, A., Mohammadi, M. ve Kazemi, N. (2013). A study of attachment styles and forgiveness in divorce-seeking women. *Global Journal of Psychology Research*, 1(2), 15-22
- Tripathi, A. (2012). Gender differences in offense specific and dispositional forgiveness among Indian adolescents, *Indian Journal of Positive Psychology*, 3(4), 428-432.
- Toussaint, L. ve Webb, J. R. (2005). Gender differences in the relationship between empathy and forgiveness. *Journal of Social Psychology*, 145(6), 673-685
- Walker, D. F. ve Gorsuch, R. L. (2002). Forgiveness within the Big Five personality model. *Personality and Individual Differences*, 32(7), 1127-1138
- Waters, E., Merric, S., Treboux, D., Crowell, J. ve Albersheim, L. (2000). Attachment security in infancy and early adulthood: A twenty year longitudinal study. *Child Development*, 71(3), 684-689
- Williams, G., Gagne, M., Ryan, R. ve Deci, E. (2002). Facilitating autonomous motivation for smoking cessation. *Health Psychology*, 21(1), 40-50.
- Worthington, E. L. ve DiBlasio, F. (1990). Promoting mutual forgiveness within the fractured relationship. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 27, 219-223
- Yalçın, S. B. (2010). *Üniversite öğrencilerinin duygularını ifade edebilmelerinin aleksitimi ve psikolojik ihtiyaçlarına göre incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya
- Yarnoz Yaben, S. (2009). Forgiveness, attachment, and divorce, *Journal of Divorce & Remarriage*, 50(4), 282-294
- Yıldırım, A. (2009). *Bağlanma stilleri ile bağışlama arasındaki ilişkide sorumluluk yüklemelerinin aracı rolü*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara
- Zunker, V. G. (2002). *Career counseling: Applied concepts of life planning*. Pacific Grove, CA: Brooks/Cole

Extended Abstract

Introduction: All people have physical or psychological needs behind their behavior. People need care when they are born, and if their needs are met, a secure attachment takes place between the baby and their caregiver. Meeting the needs of the individual by the primary caregiver in infancy affects that individual's attachment styles. It is also known that attachment in infancy continues in adulthood, affecting one of the close relationships, marriage. On the other hand, the effect of marriage relationship on the fulfillment of physiological needs of individuals and on the fulfillment of psychological needs such as being related, love-belonging have great importance. However, problems may occur in marriage from time to time. However, it is thought that there are times when not all marriages go happily and forgiveness is an important place for the continuation of marriage. In particular, attachment styles and psychological needs of individuals are thought to be important in predicting forgiveness levels. The purpose of this study is to reveal whether the attachment styles and psychological needs of married individuals predict forgiveness in close relationships.

Method: The research group of this study consists of individuals who are still married. The study group consisted of 396 individuals, 248 women and 148 men. The Personal Information Form prepared by the researcher to collect the data was collected using the Inventory of Experiences in Close Relationships, the New Psychological Needs Assessment Scale and the Heartland Forgiveness Scale. In the analysis of the data, the Pearson Moments Multiplication Correlation Coefficient was used to reveal the relationship between the variables, and the hierarchical regression analysis technique was used to determine the predictive effect of attachment and psychological needs on forgiveness levels in married individuals.

Results: According to the results of the correlation analysis; Self-forgiveness and psychological needs sub-dimensions revealed a positive and positive relationship with the need for success. It has been observed that self-forgiveness has a negative relationship with both dimensions of avoidance and anxiety from the sub-dimensions of attachment. According to the results obtained, attachment styles and psychological needs of married individuals were found to be important predictors of forgiveness. Research results showed that there is a significant relationship between forgiveness and psychological needs in married individuals. For all three sub-dimensions of forgiveness, it was concluded that the psychological needs sub-dimension was positively related to the need for success, and the need for autonomy and relationship was associated only with the sub-dimension of forgiving others. As another result, psychological needs are an important predictor of forgiveness levels. It has been observed that the need for success, which is one of the sub-dimensions, is the most important predictor of all three sub-dimensions, and accordingly, the scores of forgiving self, others and the situation increase as the need for married individuals increases. However, it was concluded that

the autonomy and relationship need of married individuals predicted only the sub-dimension of forgiving others, and the points of forgiving others increased as the need for relationship increased, but the points of forgiving others decreased as the need for autonomy increased. In addition, insecure attachment was found to be an important predictor of forgiveness. Individuals with higher levels of anxiety are less likely to forgive themselves, others and the situation; It was observed that as the avoided attachment increased, their forgiveness of themselves and the situation decreased but had no effect on forgiving others.

Discussion & Conclusion: As a result, it was found that the psychological needs and attachment styles of married individuals predicted the level of forgiveness. Therefore, this research is thought to contribute to the literature. In addition, when the variables that affect the level of forgiveness in married individuals are determined together with the findings obtained from the research, it is thought that the research is important in terms of providing information to psychological counselors working in the field of family counseling. The research can be applied to different groups by considering broader sample and different variables. research can be done. It is known that individuals experience problems in adulthood, and anxious-avoided attachment causes interpersonal problems in many areas, especially when the psychological needs of individuals are not satisfied by families during infancy. For this reason, families can be trained on these issues. It is also known that forgiveness affects marriage positively. For this reason, studies can be conducted to increase forgiveness with married individuals.